

Opmerkelijke merkwaardigheden

Zoals wij, heemkundigen, allemaal weten, heeft Oirschot vele opmerkelijke kleinigheden. Ik doel dan op gevelstenen, huizenamen, windvanen enz. Deze zijn over het algemeen wel bekend. Toch zijn er in ons dorp nog bijzonderheden, curiosa, die nauwelijks bekend zijn, zelfs niet onder heemvrienden. Daarom vond ik het nuttig mij bekende zaken te vermelden in ons lijfblad. Ik doe dat in willekeurige volgorde. Laten we maar het verst van de kom beginnen.

- Op het landgoed Heerenbeek bij de voordeur van het kasteeltje zit een gevelsteen met de tekst:
Herbouwd Aug.1864
Deze steen gelegd door Jonker Menno en Freule Gabriëlle van Coehoorn.
Naast deze steen is een stenen Madonna ingemetseld met daaronder als datum: 24 Oct.1944 (dit is de dag van de bevrijding van Oirschot).

- Ook ver weg bevindt zich een eenvoudige steen naast de voordeur op het boerderijtje Ravendonken 2 (fam.G.Traa), waarop staat:

G.V.D.E.
1870

wat betekent: Gaspaes Van Den Eijnde. Het is bekend dat de familie Van den Eijnde vroeger veel bezittingen had op Tregelaar.

- In een sluitsteen boven een buitendeurtje van de watermolen in Spoordonk stond het jaartal 1868. Door bouwwerkzaamheden is het onleesbaar geworden.
- Tegenover de paters Montfortanen (Groot Bijsterveld) op het huis Montfortlaan 11 zit boven de voordeur een steen met een mij onbekend wapen. Er staat een (soort) adelaar en het jaartal 1782 op. Wie kan mij vertellen wat voor wapen het is?
- Aan de achterkant van de Piëta-kapel nabij de H.Eik zit een steen waarop vermeld staat: 1886-1911 Pastoor-Deken Franken.
- Iedereen kent café Buitenlust aan de Spoordonkseweg nr.5. Dit pand werd vroeger genoemd "huize Goerée" naar het eiland waar de heer Vogel vandaan kwam. Hij was Ontvanger der Belastingen en woonde en hield kantoor in dit pand. Boven de zij-ingang aan de kant van de school zit boven de deur een steentje met daarop afgebeeld een vogel. Genoemde heer Vogel heeft dit steentje daarin laten zetten.
- Aan de Papenvoorden nr. 5 staat iets bijzonders, namelijk een diepvrieskuis, gebouwd in het recente verleden en tegenwoordig niet meer in gebruik. In 1957 werd gestart met een coöperatie voor diepvrieskluizen, waarna over heel Oirschot enige gebouwtjes werden gezet. De gebouwen raakten in onbruik toen iedereen een diepvriezer aan huis kreeg. Aan de Papenvoorden de laatste der Mohikanen hiervan.
- Aan de Bestseweg 16b staat het woonhuis van mevrouw De Luy. Haar man was gemeentesecretaris en afkomstig uit Ravenstein. Daarom staat op het dak een windvaan voorstellende een steen (stein) met daarop een raaf.
- Aan de zijkant van het pand Leeuwerikstraat 18/20 bevinden zich drie muurankers in de vorm van de letters I, H en V. Vroeger woonde hier Kupke de Prins (Vlemminx). Daarvan zou de V wel afkomstig kunnen zijn. De I en H zijn mogelijk voornamen. Wie weet er meer van?
- In het huis Koestraat 28 zit ter hoogte van de deurbel (vlak langs het deurgebond) een eenvoudige steen waarop de initialen

I.V.G.,

een enkel teken en het jaartal 1808 staan. In dit huis of het huis dat eerder op die plaats stond zijn de zusters Franciscanessen hun werk in Oirschot begonnen. Gevlucht vanuit Weert kwamen zij bij ons in de Koestraat terecht, tegenover het huidige klooster. Wie weet hier het fijne van?

- Nieuwstraat 20 (familie Van Straten): in de achtermuur (vanuit de straat niet te zien) staat de naam Hanewinkel gegrift. Nu was Stephanus Hanewinkel een dominee die in 1799 een bekend boek heeft geschreven, namelijk "Reize door de Majorij van 's-Hertogenbosch". Ik weet niet of de Hanewinkel van de Nieuwstraat dezelfde is als de schrijver van genoemd boekwerk.
- In de boog op de sluitsteen van het (wat ik noem) koetshuis van familie Gerhards-v.d.Boomen, Nieuwstraat 48, staat het jaartal 1846.
- Het muurkruis in de Begijnhof. Als men onder het poortje tussen Gasthuisstraat 67 en 69 doorgaat, ziet men het muurkruis hangen. Voorheen stond dit kruis op de schoorsteen van het oude Begijnhof aan de kant van de Oude Grintweg. Een plaatje heeft als tekst:

Handgesmeed kruis uit de 16^e eeuw.

Lange tijd heeft dit kruis het dak gesierd van de in 1957 afgebroken primitieve woninkjes voor armen en hulpbehoevenden, bekend als de Grote Begijnhof.

- De witte “potten” (ofwel isolatoren) aan de gevel van het voormalige VVV-kantoortje, Torenstraat 2, vind ik iets bijzonders. Heel aardig en zeldzaam. Het zijn “potten” van de PNEM, die men bij de restauratie bewust heeft laten zitten.
- Naast de ingang van de Wereldwinkel, Rijksluisstraat 5a, bevindt zich een steen met het opschrift: PH.A.M.C.Hubar 1879. Bijna bij niemand bekend.
- In de westelijke gevel van Auberge “de Zwaan” zit een geheimzinnige nis. Waarvoor die ooit gediend heeft is onbekend. Hij zit ook op een vreemde hoogte, aan de kant van de hoek naar de Markt. Zomaar een aardigheidje.
- Met recht ook een aardigheidje kun je de nieuwe benaming noemen van een huis. Langs de voordeur van Gasthuisstraat 8 is zopas opgezet de naam “de Noot” met de afbeelding van een noot (de vrucht van de notenboom). Daar woont mevrouw Verbeek.
- Last but not least: de gevelsteen (eerste steen) in de voorgevel van Markt 12 (mevr. Joannes-v.d.Spijker), slechts een twintigtal centimeters van het maaiveld. Op de steen staat:

Prim.Lap.Pos.
E.A.Wertenbroek
Duod.Maji MDCCCLI.
Vertaald levert dit op:
Eerste steen geplaatst
E.A.Wertenbroek
20 mei 1851

Hoe dikwijls zijn we hier voorbij gelopen zonder het op te merken ? Wie weet trouwens iets van Wertenbroek? Tot zover deze Opmerkelijke Merkwaardigheden. Weten de lezers nog andere akkefietjes op dit gebied, dan zijn die bij mij welkom.

Theo van de Loo
